

24-04-23

Utbildningsdepartementet

2024-04-18

REMISSVAR

Förslag till ändringar för att öka mobiliteten tidigt i den akademiska karriären

Ert dnr U2024/00229

Saco-S har tagit del av rubricerad promemoria och lämnar härmed sitt yttrande.

Saco-S övergripande synpunkter

Saco-S, Akademiker i staten, är en förhandlingsorganisation med 18 medlemsförbund som samlar drygt 90 000 medlemmar inom det statliga avtalsområdet. En stor del av dessa arbetar inom högskolan.

Saco-S verkar för att medlemmarna i våra förbund ska ha goda arbetsvillkor, anställningstrygghet och en bra arbetsmiljö. En generell utmaning för statliga verksamheter är att säkra kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Utifrån detta stödjer Saco-S initiativ som ökar mobiliteten i den akademiska karriären såväl inom som utom den statliga sektorn. Förenade anställningar kan vara ett sätt att uppnå detta, men det finns också andra sätt såsom anställning av adjungerade lärare enligt det kollektivavtal vi träffat med Arbetsgivarverket. En annan viktig aspekt är hur kompetens som förvärvas utom högskolan värderas när man söker anställning där.

Andelen visstidsanställningar inom högskolan är alltför hög. Saco-S anser därför att det är olämpligt att införa fler möjligheter till visstidsanställningar eller till längre sådana. Det är också viktigt att det inte skapas negativa konsekvenser för den anställdas socialförsäkringsrättigheter, pensions- och semester villkor samt trygghet i anställningsformen. Förenade anställningar bör därför endast vara möjliga om det är fråga om tillsvidareanställning förutom när det är fråga om anställning som biträdande lektor.

- Saco-S tillstyrker förslaget om förenade anställningar
- Saco-S avstyrker förslaget om att utöka den möjliga tidsgränsen till sju år efter doktorsexamen vad gäller anställning som biträdande lektor

Saco-S synpunkter på förslagen

4.2 Förenade anställningar ska möjliggöras inom alla sektorer och även för biträdande lektor eller en annan anställning som lärare

Promemorians förslag: Tillämpningsområdet för bestämmelsen i högskolelagen om

förenade anställningar ska vidgas så att regeringen får meddela föreskrifter om att en högskola får besluta att en anställning vid en högskola ska vara förenad med en anställning utanför högskolan. Bestämmelsen ska, till skillnad från i dag, inte innehålla några förfaranderegler för förenade anställningar.

Bestämmelsen i högskoleförordningen om förenade anställningar ska ändras så att den innebär att en högskola får besluta att en anställning som professor, lektor, biträdande lektor eller en annan anställning som lärare ska vara förenad med en anställning utanför högskolan. Högskoleförordningen ska inte innehålla några bestämmelser med förfaranderegler för förenade anställningar.

Saco-S tillstyrker förslaget. Det skulle kunna underlätta för övergångar och kunskapsutbytet mellan olika sektorer, och därmed stärka både den akademiska rörligheten, den praktiska tillämpningen av forskning och flödet av kunskap mellan lärosäten och andra aktörer i samhället.

Det är dock avgörande att dessa anställningar inte försämrar anställningstryggheten och de sociala rättigheterna, inklusive pensionsrättigheter, för de anställda. Saco-S anser att förenade anställningar inte får resultera i sämre villkor för anställda, såsom delade anställningar ofta gör i avseende på pensionsinbetalningar och andra socialförsäkringsmässiga förmåner. Om detta sker är det inte bara ett problem för individen utan det kommer även att minska attraktiviteten i förenade anställningar. Vid anställning enligt nuvarande regelverk i högskolelagen och högskoleförordningen finns i kollektivavtal viss samordning av förmåner vid en förenad anställning mellan ett universitet och regionen. Om möjligheterna utökas att gälla även för andra arbetsgivare än universiteten och regionerna kommer en sådan samordning vara svårare att uppnå eftersom antalet aktörer blir fler.

Andra frågor som väcks gäller hur arbetstid och arbetsmiljöansvar ska fördelas samt hur lönesättning ska ske. Återigen finns här praxis och erfarenhet vad gäller de möjligheter som redan finns. Utmaningarna ökar om fler arbetsgivare/arbetsgivarorganisation och fler fackliga parter blir involverade.

5.2 Tidsgränsen för anställning som biträdande lektor ska vara högst fem eller högst sju år från avlagd doktorsexamen

Förslag: Varje högskola ska själv få bestämma om tidsgränsen för att en person främst bör komma i fråga för en anställning som biträdande lektor ska vara högst fem eller högst sju år inom olika ämnesområden. Tidsgränsen avser tiden från det att en person har avlagt en doktorsexamen eller har nått motsvarande kompetens till dess tiden för ansökan till anställningen har gått ut.

Saco-S synpunkter: Saco-S avstyrker förslaget om att tidsgränsen för anställning som biträdande lektor ska kunna vara högst fem eller sju år från avlagd doktorsexamen.

Saco-S ser med oro på detta förslag som skulle riskera förlänga osäkra anställningsformer. Det är viktigt att reformer inom högre utbildning och forskning inte skapar längre perioder av osäkerhet för unga forskare som är i början av deras karriärer. Vi argumenterar för att tillsvidareanställning bör vara normen, och att steg som leder mot detta bör implementeras. Återigen är detta inte endast en fråga om trygghet för individen utan också viktigt för att högskolan ska vara en attraktiv arbetsplats som lockar de bästa förmågorna. För att detta ska vara fallet behöver inte bara anställningsvillkoren vara konkurrenskraftiga utan anställningarna måste också upplevas som trygga.

Saco-S ser en stor risk i att förslagen leder till att den akademiska karriärstegen blir ännu mer osäker, vilket strider mot principen om trygga anställningar som är central för oss.

Ett problem med nuvarande reglering i högskoleförordningen (4 kap. 12 a §) är att anställningen inte kan förlängas (förnyas) i mer än två år även i det fall den biträdande lektorn varit föräldraledig, sjuk eller liknande. Detta innebär att den som exempelvis varit föräldraledig eller långtidssjukskriven längre tid än så inte ges samma möjligheter som andra att nå upp till de krav som ställs upp för att anställningen ska övergå till en tillsvidareanställning som lektor. Mot bakgrund av att kvinnor generellt är föräldralediga i större utsträckning än män och att sjukfrånvaron generellt är högre bland kvinnor än bland män kan detta regelverk negativt påverka kvinnor, men också män som tar ansvar för att vårda barn eller blir sjukskrivna. Saco-S anser därför att bestämmelsen bör ändras så att särskilda skäl såsom föräldraledighet, sjukdom eller fackligt arbete kan ge rätt till förlängning utan tidsgräns. Det skulle till synes kunna öka möjligheten till längre visstidsanställningar men eftersom en anställning som biträdande lektor kan övergå till en tillsvidareanställning om kraven är uppfyllda är det särskilt motiverat att ta bort begränsningen om två års förlängning då det kan leda till fler tillsvidareanställningar på sikt. En så-

dant regelverk (att förlängning kan ges utan tidsbegränsning för exempelvis föräldraledighet) finns redan i bestämmelserna vad gäller doktorander och postdoktorer i högskoleförordningen respektive kollektivavtal om postdoktoranställning och är därför väl beprövat.

För Saco-S

Anna Steen
ordförande